

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 646)

Balıkesir Milletvekili Mustafa Güven Karahan'ın, Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile İş Kanununun Birer Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ile Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, Aydın Milletvekili M. Fatih Atay'ın, Trabzon Milletvekili Ali Kemal Başaran'ın, Kocaeli Milletvekili Bülent Atasayan'ın, Adıyaman Milletvekili Ahmet Çelik'in, Kocaeli Milletvekili Bekir Yurdağül'ün, Bartın Milletvekili Cafer Tufan Yazıcıoğlu'nun Aynı Mahiyetteki Kanun Teklifleri ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (2/1104, 2/133, 2/284, 2/608, 2/837, 2/969, 2/1014, 2/1073)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına ilişkin Kanun Hükmünde Kararname ile İş Kanununun birer maddesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifim ve gerekçesi ekte sunulmuştur. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Dr. Mustafa Güven Karahan

Balıkesir

GENEL GEREKÇE

Ülkemiz nüfusunun yaklaşık olarak % 10 - % 12 kadarını işitme, görme, ortopedik ve zihinsel özürlü yurttaşlarımız oluşturmaktadır. Bu oran etiyolojik ve trafik kazaları nedenlerinden ötürü gittikçe de artmaktadır.

Anayasamızın 61 inci maddesinin ikinci fıkrası "Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır." hükmünü getirerek toplumumuzun önemli bir bölümünü oluşturan özürlülerimize karşı yükümlülüklerini hükme bağlamıştır. Bu çerçevede yasal düzenlemeler de yapılmıştır. Bu yasal düzenlemelerden bir tanesi de 1475 sayılı İş Kanunudur. 1475 sayılı İş Kanununun "Çalıştırma Zorunluluğu" başlığını taşıyan 25 inci maddesi, özürlülerimizin çalışma yaşamında korunmalarını sağlayıcı hükümler taşımaktadır. Ancak özürlülerin yasalarla güvence altına alınmış olan çalışma yaşamındaki hakları, üzümlere söylemek gerekirse, amacından saptırılmıştır. Caydırıcı önlemlerin caydırma niteliğinden uzak olması bunun en büyük nedenlerinden biri olmuştur. Ayrıca ülkemizdeki özürlü sayısının çeşitli nedenlerden dolayı artması, yasalarla tanınan % 2 özürlü çalıştırma oranının düşük olduğu kanısının yaygınlaşmasına yol açmaktadır ve bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.

Sosyal dengelerin gittikçe bozulduğunu ve işsizliğin alabildiğince arttığı ülkemizde, gerçek özürlülerin iş bulması olanağı gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Anayasamızın 2 nci maddesinde belirtildiği gibi, bir sosyal hukuk devleti olan devletimizin bu soruna da hakça bir yaklaşım sergilemesi gerektiği aşikârdır.

1475 sayılı İş Kanununun “Çalıştırma Zorunluluğu” başlığını taşıyan 25 inci maddesinin (A) fıkrasının birinci bendindeki % 2 oranı, 30.5.1997 tarih ve 572 sayılı KHK'nin 13 üncü maddesiyle % 3 olarak değiştirilmiş ve ikinci bendi yeniden düzenlenmiş ancak aynı Kararnamenin 28 inci maddesi gereğince bu hükümler 1.1.2001 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Anayasamızın 61 inci maddesinin ikinci fıkrası ile ifadesini bulan, devletin sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirlerin bir an önce alınması ülkemiz nüfusunun yaklaşık olarak % 10 - % 12 kadarını oluşturan işitme, görme, ortopedik ve zihinsel özürlü yurttaşlarımız için zorunluluk oluşturmaktadır.

30.5.1997 tarih ve 572 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesinde geçen “1.1.2001” ibaresinin hemen uygulamaya geçirilmesi gereği de yukarıda açıklanan nedenlerle ağıttır.

Ayrıca 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesindeki cezaî müeyyideler de özürlülerimizin toplumsal yaşama uyum sağlarnasının doğrusu çalışma yaşamında yer almalarının önündeki en önemli engeli teşkil etmektedir. Özürlülerimiz için geçerli olan özürlü çalıştırma zorunluluğu konusundaki sıkıntılar, halkımızın kader mahkumları olarak isimlendirdiği hüküm giymiş olanlar için de geçerlidir. 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesindeki caydırıcı nitelikteki beşyüz bin TL'lik ceza, bugün bu niteliğini kaybetmiştir. Ayrıca bu cezaların caydırıcı niteliğini sürdürülebilmesi için, ilkeye bağlanması gerekmektedir.

Bu kanun teklifi genel gerekçede özetlemeye çalıştığımız nedenler çerçevesinde, ülkemizin iki önemli sosyal yarasına, bir nebze de olsa çözüm yolu bulunmasına yardımcı olunması düşüncesiy-le hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. – 1475 sayılı İş Kanununun “Çalıştırma Zorunluluğu” başlığını taşıyan 25 inci maddesinin (A) fıkrasının birinci bendindeki % 2 oranı, 30.5.1997 tarih ve 572 sayılı KHK'nin 13 üncü maddesiyle % 3 olarak değiştirilmiş ve ikinci bendi yeniden düzenlenmiş ancak aynı Kararnamenin 28 inci maddesi gereğince bu hükümler 1.1.2001 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesinde geçen “1.1.2001” ibaresi “1.7.1998” olarak değiştirilmektedir.

Madde 2. – 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesi “C” fıkrasının, aynı kanunun 25 inci maddesi A ve B fıkralarına aykırı olarak özürlü ve eski hükümlü çalıştırmayan işveren ve işveren vekillerine verilen para cezalarının, çalıştırmadığı her özürlü ve eski hükümlü için her ay asgari ücretin kesintisiz bir aylık tutarı kadar olduğunu açıklamakta ve işveren ve işveren vekillerinden kesilen cezaların Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından bir hesapta toplanacağı ve bu hesapta toplanan paraların özürlü ve eski hükümlülerin meslekî eğitimlerinde kullanılacağı belirtilmektedir.

Madde 3. – Madde, kanunun yürürlük tarihini açıklamaktadır.

Madde 4. – Madde, bu kanunun yürütülmesine Bakanlar Kurulunun yetkili olduğunu açıklamaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1.9.1971 Tarih ve 1475 sayılı İş Kanununun 29.7.1983 Tarih ve 2869 sayılı Kanunla değişik 25 inci Maddesinin (A) fıkrasında değişiklik yapılmasına ilişkin Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ilâşikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Ayhan Fırat
Malatya

GEREKÇE

Anayasamızın 61 inci maddesi ikinci bendi, "Devlet sakatların korunmalarını ve Toplum Hayatına İntibaklarını Sağlayıcı Tedbirleri Alır." Hükümünü getirmekte ve toplumumuzun önemli bir parçasını oluşturan sakatlarımızı (özürlü vatandaşlarımızı) korumayı ve hayatlarını insanlık onuru ile bağdaşır bir düzeyde sürdürmelerini sağlamayı Devlete ödev olarak vermektedir.

Ayrıca Anayasamızın "Cumhuriyetin nitelikleri" kenar başlığını taşıyan 2 inci maddesinde de; Devletin toplumun huzurunu, millî dayanışmayı ön planda tutan sosyal bir hukuk devleti olduğu da özellikle belirtilmektedir.

Son yıllarda ülkemizde taşıt araçlarının büyük oranda arttığı ve bu nedenle artan trafik kazaları nedeni ile insanlarımızın sakat kaldığı, ayrıca sanayileşmenin de iş kazalarının artışına neden olduğu ve ayrıca terörle mücadelede sakat kalan vatandaşlarımızın olduğu hususlarını gözönünde bulundurarak iş yasasında sakatlarla ilgili 25 inci maddenin değiştirilmesinin gerektiği kanaatine varılmıştır.

İş Kanununun "çalıştırma zorunluluğu" başlığını taşıyan 25 inci maddesi, 50 veya daha fazla işçi çalıştıran işverenlere % 2 oranında sakat işçi çalıştırma zorunluluğu getirmekte ise de, uygulamada bu konu esas amacından saptırılmakta ve yasada sakatlık derecesinden söz edilmediği için bir kısım işveren çok cüz'î sakatlığı olan kişileri istihdam etmek sureti ile amaç dışı uygulama yapmaktadır.

İşsizliğin alabildiğince yaygınlaştığı ülkemizde gerçek sakatların iş bulması iyice zorlaşmaktadır. Ayrıca yukarıda arz ettiğim nedenlerle yasada öngörülen % 2'lik oran çok düşük kalmış ve sakatların büyük çoğunluğu işsiz hale gelmiştir.

Önemli bir diğer konu da (âmâların) körlerin durumu sakatlar (Özürlüler) toplumu içerisinde çok ayrı bir durum arz etmekte, neredeyse işe alınmaları imkânsız hale gelmiş durumdadır.

Bu nedenle işe alınacak özürlü (Sakat) vatandaşlar arasında her altı sakat vatandaştan birisinin âmâlar arasından seçilmesinde de yarar olduğu kanaatine varılmıştır.

MALATYA MİLLETVEKİLİ AYHAN FIRAT'IN TEKLİFİ

1.9.1971 TARİHLİ VE 1475 SAYILI İŞ KANUNUNUN 29.7.1983 TARİH VE 2869 SAYILI KANUNLA DEĞİŞİK 25 İNCİ MADDESİNİN (A) FIKRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. – 1.9.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 29.7.1983 tarih ve 2869 sayılı Kanunla Değişik 25 inci maddesinin (A) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

A) İşverenler 35 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde % 3 oranında sakat kimseyi meslek, beden ve ruh durumlarına uygun bir işte çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il hudutları

içinde birden fazla işyeri bulunan işverenlerin çalıştırmakla yükümlü olduğu sakat sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

Çalıştırılacak sakat sayısının tespitinde daimi işçi sayısı esas alınır. % 3'ün hesaplanmasında yarımına kadar olan kesirler dikkate alınmaz. Yarım ve daha fazla olanlar tama iblağ edilir.

İşe alınacak sakatlar arasında her altı sakattan biri körler arasından seçilir.

İşyerinin işçisi iken sakatlanmış olanlara öncelik hakkı tanınır.

Bir işyerinden malûlen ayrılmak zorunda kalıp da sonradan malûliyeti ortadan kalkan sakat işçiler eski işyerlerine alınmalarını istedikleri takdirde, işveren bunları boş yer varsa derhal, yoksa boşalacak ilk işe o andaki şartlarla başka isteklilere tercih ederek almak zorundadır.

İşveren çalıştırmak zorunda olduğu sakat kimseleri İş ve İşçi Bulma Kurumu aracılığı ile sağlar.

Çalıştırılacak sakatların nitelikleri, hangi işlerde çalıştırılabilecekleri, bunların işyerlerinde genel hükümler dışında bağlı olacakları özel ve ücret şartları ile İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından sakatların mesleğe yönlülmeleri, meslekî yönden işverenlerce nasıl işe alınacakları bir Tüzükle düzenlenir.

MADDE 2. – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. – Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1475 sayılı İş Kanununun 98 inci Maddesinin "C" Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

M. Fatih Atay
Aydın

GENEL GEREKÇE

Türkiye'de sayıları giderek artan eski hükümlü ve sakatların topluma kazandırılması devletin sosyal yönünün geliştirilmesi ve devlete güvenin artırılmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Toplum içerisinde bulunan hükümlü sakatların kendi çaba ve yetenekleri ile iş bulmalarının veya bu türden insanların bağımsız iş kurabilmelerinin zorluğu hatta olanaksızlığı göz önüne alınırsa, bu kesime gösterilecek ilgi ve yardımın doğrudan devlet sorumluluğu içinde yapılması Sosyal Devlet anlayışının da bir gereğidir.

MADDE GEREKÇESİ

Toplumumuz içindeki sakat ve hükümlülerin istihdamı ve bu kesim insanların devlet güvencesi altında olması Anayasamızda güvenceye alınmıştır. Ancak daha önce bu konu ile ilgili kanun maddesi, cezanın yetersizliği ve amacına hizmetten uzaklaşması nedeniyle bir çok defa değiştirilmiştir.

Sakat ve eski hükümlülerin istihdamını sağlamayı amaçlayan bu kanun maddesinin yaptırım gücünü artırmak ve belli yıl aralıkları ile yeniden değiştirilmesi ihtiyacının doğmaması için, sakat ve eski hükümlü çalıştırmayan işveren veya vekili yürürlükteki asgari ücret ve devamlılığı halinde katları ile cezalandırılması yolu kanunlaştırılmalıdır.

AYDIN MİLLETVEKİLİ M. FATİH ATAY'IN TEKLİFİ
1475 SAYILI İŞ KANUNUNUN 98 İNCİ MADDESİNİN "C" FIKRASININ
DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. – 1475 sayılı İş Kanununun 3493 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle değişik 98 inci maddesinin "C" fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

C) 25 inci maddedeki hükümlere aykırı hareketle sakat veya eski hükümlü çalıştırmayan işveren veya vekiline çalıştırmadığı her sakat ve eski hükümlü için kanunun çıkışını takip eden ilk ay için asgari ücret miktarında, takip eden aylarda hükümlü ve sakat çalıştırılmamış ay sayısının asgari ücretle çarpılarak bulunacak miktarda para cezası verilir.

MADDE 2. – Bu kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 3. – Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1475 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki Kanun Teklifi ekte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla.

4.12.1996

Dr. Ali Kemal Başaran
Trabzon

GEREKÇE

25.8.1991 tarihli 1475 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesi 50 ve daha fazla işçi çalıştıran iş yerlerini, % 2 sakat, % 2 eski hükümlü çalıştırmakla yükümlü kılmıştır.

Kanunun bu amir hükmüne, işverenlerin büyük bir kısmının uymadığı müşahade edilmiştir.

Sakat ve eski hükümlülerin mesleğe yönlentilmeleri, meslekî yönden nasıl işe alınacakları İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından çıkartılmış bir yönetmelikle yürütülmektedir.

Yönetmelikte ise sakat ve eski hükümlü çalıştırmayan işverenlere her kişi için ayda 500 000 TL. ceza öngörmüştür. İşverenler bu komik cezayı ödeyerek, 1475 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesindeki yükümlülükten kendilerini kurtarmaktadırlar.

Ülkemizde sosyal bir yara haline dönüşen bu uygulamanın, ceza şartlarını artırarak düzeltilmesi için bu teklif hazırlanmıştır.

TRABZON MİLLETVEKİLİ ALİ KEMAL BAŞARAN'IN TEKLİFİ
25.8.1991 TARİHLİ 1475 SAYILI İŞ KANUNUNUN 25 İNCİ MADDESİNE BİR FIKRA
EKLENMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Ek Fıkra

Yukarıdaki şartları taşıyan işverenlerden sakat ve eski hükümlü çalıştırmayanlar her çalıştırmadıkları sakat ve eski hükümlüye karşılık o iş koluna geçerli kanunî asgari ücretin aylık brüt tutarının iki katı cezayı her ay Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenecek bir hesaba yatırırlar. Bakanlık toplanan paraları, sakat ve hükümlülerin eğitiminde kullanır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesinin (c) fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Bülent Atasayan
Kocaeli

GEREKÇE

1475 sayılı İş Kanununun 25 maddesi, "Çalıştırma Zorunluluğu" başlığını taşır. Bu madde hükmüne göre, İşverenler 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde, % 2 oranında sakat ve eski hükümlüyü meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun bir işte çalıştırmakla yükümlüdürler.

Sosyal hukuk devletinin temel gereklerinden birini yerine getirmenin bir ürünü olarak başlatılan uygulama, ne yazık ki istenen düzeyde yaygınlaştırılamamıştır.

Özellikle, cezaî yaptırımın düşüklüğü nedeniyle, kanun hükmü yaşama geçirilememiştir. 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesinin (c) bendi hükmü gereğince verilecek olan ceza "...her saat ve eski hükümlü ve çalıştırmadığı her ay için beşyüzbin lira"dir. 1988 yılından bu yana geçerli olan ceza miktarının herhangi bir yaptırımı kalmamıştır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanunla getirilen düzenlemeye göre;

"Kanunun 1 inci maddesinde yazılı terör eylemleri nedeni ve etkisiyle;

a) Şehit olan veya çalışamayacak derecede malûl olan kamu görevlileri ile er ve erbaşların varsa eşlerini, yoksa çocuklarından birisini, çocukları da yoksa kardeşlerinden birisini veya,

b) Malûl olup da çalışabilir durumda olanları,

Talep halinde, işverenler, 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde % 2 oranında, daimi işçi statüsünde istihdam ile yükümlüdürler" denilmektedir.

Maddenin devamında, "İlgili idarecelerce bu fıkra hükümlerine aykırı hareket eden işveren veya vekilleri hakkında, çalıştırmadığı kişi başına ve çalıştırmadığı her ay için o yıl tespit edilen asgari ücretin 10 katı para cezası verilir" ifadesi yer alır.

Benzer bir yasal düzenlemenin, "sakat ve eski hükümlüler" için de yapılması gerekliliğinden hareketle; ilgili kanun hükmüne aykırı hareket edenlere verilecek ceza miktarı, asgari ücretin beş katı olarak belirlenerek, yasalar arasında denge sağlanmış, cezanın enflasyon karşısında erimesi önlenmiş ve yaptırım gücü artırılmıştır.

KOCAELİ MİLLETVEKİLİ BÜLENT ATASAYAN'IN TEKLİFİ 1475 SAYILI İŞ KANUNUNUN DEĞİŞİK 98 İNCİ MADDESİNİN (C) FIKRASININ DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN

MADDE 1. - 1475 sayılı İş Kanununun 2869 sayılı ve 29.7.1983 tarihli Kanunla değişik 98 inci maddesinin (c) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"C) 25 inci maddeye aykırı hareketle sakat veya eski hükümlü çalıştırmayan işveren veya vekili hakkında çalıştırmadığı her sakat ve eski hükümlü ve çalıştırmadığı her ay için asgari ücretin 5 (beş) katı ağır para cezası hükmolünür."

MADDE 2. - Bu Kanun, Resmi Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İş Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Ahmet Çelik
Adıyaman

GEREKÇE

İş Kanununun 25 inci maddesine göre işverenler 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları iş yerlerinde % 2 oranında sakat kimseyi meslek, beden ve ruhî durumlarına uygun bir işte çalıştırmakla yükümlüdürler.

Doğuştan veya sonradan sakat olan kişilerde hayatlarını idame ettirebilmek için çalışmak zorundadırlar ve bu kişiler Anayasamızın 50 inci maddesine göre de koruma altına alınmışlardır.

İş Kanununda belirlenen % 2 oranı günümüzde yeterli gelmemektedir. Bu nedenle, bu kişilerin işe alınmalarına imkân vermek bakımından bu oranı artırmak zorunluluk haline gelmiştir. Ayrıca, sakat çalıştırmayan işveren veya vekiline öngörülen para cezası da günümüz ekonomik koşullarında yetersiz kalmaktadır. Bu cezanın caydırıcılık özelliğine yeniden kavuşması için artırılması gerekmektedir. Teklif bu nedenlerle hazırlanmıştır.

ADİYAMAN MİLLETVEKİLİ AHMET ÇELİK'İN TEKLİFİ

İŞ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesinin (A) bendinin birinci ve ikinci fıkralarında geçen (% 2) oranı (% 3) olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2. - 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesinin (C) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

C) a- 25 inci maddenin (A) bendine aykırı hareketle sakat çalıştırmayan işveren veya vekiline çalıştırmadığı her sakat için asgari ücretin bir yıllık tutarı kadar para cezası verilir.

b- 25 inci maddenin (B) bendine aykırı hareketle eski hükümlü çalıştırmayan işveren veya vekiline çalıştırmadığı eski hükümlü ve çalıştırmadığı her ay için beşyüzbin lira para cezası verilir.

MADDE 3. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İş Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

22.12.1997

Bekir Yurdağül
Kocaeli

GEREKÇE

25.8.1971 tarih ve 1475 sayılı İş Kanununun "Çalıştırma Zorunluluğu" başlığını taşıyan 25 inci maddesine göre; "işverenler 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde % 2 oranında sakat ve eski hükümlüyü meslek, beden ve ruhî durumlarına uygun bir işte çalıştırmakla yükümlüdürler."

Sakat ve eski hükümlülerin yaşamlarını sürdürmeleri için çalışmak zorunda oldukları açıktır.

1982 Anayasasının 49 uncu maddesi, "Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir." der. Aynı şekilde Anayasamızın 50 nci maddesinde "...bedenî ve ruhî yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar." ifadesi yer alır. Anayasamız ile de koruma altına alınan bu kişiler için İş Kanununda belirtilen % 2 oranı günümüzde yeterli değildir. Bu nedenle bu kişilerin çalışma olanaklarının artırılması zorunlu hale gelmiştir.

Bu kişilerin topluma daha yararlı ve uyumlu bireyler olmaları için işverenlerin bu Kanuna uymaları gereklidir. Bu zorunluluğa uymayan işveren veya vekiline öngörülen para cezası da günümüzde yetersizdir ve bu cezaların artırılması gereklidir.

Teklif bu nedenlerle hazırlanmıştır.

KOCAELİ MİLLETVEKİLİ BEKİR YURDAGÜL'ÜN TEKLİFİ

İŞ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. — 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesinin (A) bendinde geçen “% 2” ibareleri “% 4” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2. — 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesinin 3493 sayılı Kanunla değişik (C) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“C) 25 inci maddesindeki hükümlere aykırı hareketle sakat veya eski hükümlü çalıştırmayan işveren veya vekiline, çalıştırmadığı her sakat ve eski hükümlü için her ay, asgari ücretin iki katı tutarında para cezası verilir.”

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesinde değişiklik yapılmasına ilişkin Kanun Teklifi, gerekçesi ile birlikte sunulmuştur.

Gereği bilgilerinize arz olunur.

Cafer Tufan Yazıcıoğlu
Bartın

GENEL GEREKÇE

Anayasanın 50 nci maddesi, çalışma hayatında sakatlar bakımından koruyucu hükme yer vermiştir. Çalışma hayatını yasal olarak düzenleyen 1475 sayılı İş Kanunu Anayasanın bu âmir hükümü çerçevesinde özel bir düzenleme getirmiştir. Bu düzenlemenin, ceza ve denetimi de önemlidir. 1475 sayılı İş Kanununun 98/c maddesi, 25 inci maddedeki mükellefiyeti yerine getirmeyen işverenlere, her ay için, beşyüzbin lira para cezası verilmesini öngörmüştür. Bu Kanunun, caydırıcılık sistemini benimsediği gösterir. Ancak, para değerindeki enflasyona bağlı düşüşler, bu cezanın caydırıcılık özelliğini yitirmesine neden olmuştur. Bu nedenle, yeni bir düzenleme gereklidir. Bu yapılırken de kanunun sık sık değiştirilmesini önlemek için, asgari ücret miktarı baz alınmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — 1475 sayılı İş Kanununun 98/c maddesindeki ceza miktarı güntümüzde çok cüz’i kalıp; caydırıcılık özelliğini yitirdiğinden, asgari ücret miktarına bağlanarak, yeniden hayat kazanmaktadır.

Madde 2 — Yürürlük maddesidir.

Madde 3. — Yürütme maddesidir.

BARTIN MİLLETVEKİLİ CAFER TUFAN YAZICIOĞLU'NUN TEKLİFİ

**İŞ KANUNUNUN 98 İNCİ MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1. 25.8.1971 tarih ve 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesinin (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“c) 25 inci maddesindeki hükümlere aykırı hareketle sakat veya eski hükümlü çalıştırmayan işveren veya vekiline çalıştırmadığı her sakat ve eski hükümlü ve çalıştırmadığı her ay için asgari ücret tutarı kadar para cezası verilir.”

MADDE 2. — Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

*Esas No. : (2/1133), (2/284), (2/608), (2/837),
(2/969), (2/1014), (2/1073), (2/1104)*

Karar No. : 33

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığımızca Esas Komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen,

“Malatya Milletvekili Ayhan Fırat’ın 1.9.1971 Tarihli ve 1475 Sayılı İş Kanununun 29.7.1983 Tarih ve 2869 Sayılı Kanunla Değişik 25 inci Maddesinin (A) Fıkrasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi”, (2/133)

“Aydın Milletvekili M. Fatih Atay’ın 1475 Sayılı İş Kanununun 98 inci Maddesinin C Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi”, (2/284)

“Trabzon Milletvekili Ali Kemal Başaran’ın 25.8.1971 Tarihli 1475 Sayılı İş Kanununun 25 inci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi”, (2/608)

“Kocaeli Milletvekili Bülent Atasayan’ın 1475 Sayılı İş Kanununun Değişik 98 inci Maddesinin “C” Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi”, (2/837)

“Adıyaman Milletvekili Ahmet Çelik’in İş Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi”, (2/969)

“Kocaeli Milletvekili Bekir Yurdağül’ün İş Kanununun Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi”, (2/1014)

“Bartın Milletvekili Cafer Tufan Yazıcıoğlu’nun İş Kanununun 98 inci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi”, (2/1073)

Balıkesir Milletvekili Mustafa Güven Karahan’ın Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile İş Kanununun Birer Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi”, (2/1104)

Komisyonumuzun 26.3.1998 ve 2.4.1998 tarihlerinde yaptığı 34 ve 35 inci Birleşimlerinde, Çalışma Bakanının Başkanlığında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Maliye, Adalet Bakanlıkları ile Özürlüler İdaresi Başkanlığı, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü ve Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Genel Başkanlığı Temsilcilerinin de katılımlarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Tekliflerde genel olarak 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 25 inci Maddesinin (A) fıkrasındaki işyerlerinde özürlü ve eski hükümlü çalıştırma oranının yükseltilmesi ile bu kurala uymayan işveren veya vekiline yine İş Kanununun 98 inci Maddesinin (C) fıkrasında öngörülen ceza miktarının artırılması amaçlanmıştır. Bu anlamda tekliflerin bazılarında, özürlü ve eski hükümlü çalıştırma oranının yükseltilmesi, bazılarında cezanın artırılması, bazılarında da her iki maddede değişiklik birlikte öngörülmüştür.

Komisyonumuz aynı mahiyette olan tekliflerin birleştirilmesini ve 2/1104 Esas Numaralı Teklifin görüşmelere esas alınmasını kararlaştırmıştır.

Söz konusu Teklif ile 6.6.1997 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 572 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname”nin 28 inci maddesinde ve İş Kanununun 98 inci maddesinin (C) bendinde değişiklik öngörülmektedir.

Bilindiği gibi 572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, özürülülerin ve ailelerinin korunması ile bunların eğitim, istihdam, tedavi sorunlarına ilişkin olarak verilen hizmetler konusunda çeşitli kanunlarda değişiklik yapmaktadır.

Söz konusu Kararnamenin 13 üncü maddesiyle 1475 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesinin (A) fıkrasının birinci bendindeki % 2 oranı % 3 olarak değiştirilmiş ancak aynı Kararnamenin 28 inci maddesi gereğince bu hükmün 1.1.2001 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

İşte Komisyonumuzda görüşmelere esas alınması kararlaştırılan 2/1104 Esas Numaralı Teklifin 1 inci maddesi ile bu 1.1.2001 tarihi 1.7.1997 olarak öne çekilmekte ve İş Kanununun 98 inci maddesindeki cezaî hükümlerin artırılması amaçlanmaktadır.

Komisyon toplantısında komisyon üyelerimiz ve teklif sahipleri tarafından şu görüşler ileri sürülmüştür.

– Anayasamızın 61 inci maddesinin ikinci fıkrası ile ifadesini bulan Devletce sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirlerin biran önce alınması, ülkemiz nüfusunun yaklaşık olarak % 10 - % 12 kadarını oluşturan işitme, görme, ortopedik ve zihinsel özürtlü yurttaşlarımız için zorunluluktur.

– 1475 sayılı İş Kanununun “Çalıştırma Zorunluluğu” başlığını taşıyan 25 inci maddesinin (A) fıkrasındaki % 2 oranının artırılması ülkemizde sayıları giderek artan özürtlü ve eski hükümlülerin topluma kazandırılmasında ve Devlete güvenin artmasında fayda sağlayacaktır.

– Aynı şekilde cezaî hükümlere ilişkin olarak ileri sürülen düşüncelere göre; 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesindeki caydırıcı nitelikteki beşyüzbin TL.lik ceza bugün bu niteliğini kaybetmiştir.

– Özellikle cezaî yaptırımın düşüklüğü nedeniyle, özürtlü ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu yaşama geçirilememektedir.

– Getirilecek yeni ceza hükmünün caydırıcı nitelikte olması ve özellikle enflasyon karşısında paranın değer kaybı da dikkate alınarak zaman içinde artan oranlarda olması gereklidir.

Tekliflerin tümü üzerindeki bu düşünce ve önerilerden sonra 2/1104 Esas Numaralı Teklifin maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Önerge ile 1 inci maddedeki “1.7.1998” tarihi, Teklifin yasalaşma süreci dikkate alındığında uygulamada bazı aksaklıklar doğabileceği gerekçesiyle “1.1.1999” olarak değiştirilmesi gerekçeyle verilen önerge kabul edilmiş ve bu doğrultuda madde yeniden düzenlenmiştir.

Teklifin 2 nci maddesi üzerinde de verilen önerge ile İş Kanununun 25 inci maddesine aykırı dayanıştan dolayı 98 inci maddenin (C) bendi uyarınca kesilen para cezalarının Hazine yerine İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğüne aktarılması ile sakat ve eski hükümlülerin meslekî eğitim ve meslekî rehabilitasyonu hizmetlerinde kullanılması önerilmiş ve bu önerge de kabul edilerek madde yeniden düzenlenmiştir.

3 üncü madde olmak üzere, yeni bir madde ilavesini öngören önerenin kabulü ile Teklife bu madde eklenmiş ve daha sonraki maddeler bu doğrultuda teselsül edilmiştir. Önerge ile İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna bir ek madde ilavesi ile Özürtlüler İdaresi Başkanlığının İş ve İşçi Bulma Kurumu ile koordinasyonu öngörülmüş, Özürtlüler Yüksek Kurulunun onayından geçecek projelerin uygulanması zorunluluğu getirilmiş ve sınavların yönetmelikle düzenlenmesinin uygun ve pratik olacağı belirtilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeye ilişkin 3 ve 4 üncü maddeleri bu çerçevede yeniden düzenlenerek, yürürlüğe ilişkin 4 ve yürütmeye ilişkin 5 inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurula sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

Başkan
Mustafa Güven Karahan
Balıkesir
Sözcü
Bekir Yurdağül
Kocaeli
Üye
Ahmet Çelik
Adıyaman
Üye
Yılmaz Ateş
Ankara
Üye
Hüsniü Sivalhoğlu
Balıkesir
Üye
Mustafa Karşıoğlu
Bolu
Üye
Ali Uyar
Hatay
Üye
Emin Kul
İstanbul
Üye
Necati Çelik
Kocaeli
Üye
Ahmet Feyzi İnceöz
Tokat

Başkanvekili
Y. Selahattin Beyribey
Kars
Kâtip
Avni Kabaoğlu
Rize
Üye
Nevzat Köse
Aksaray
Üye
Bekir Kumbul
Antalya
Üye
Alaattin Sever Aydın
Batman
Üye
Abdulkadir Akgöl
Hatay
Üye
Fevzi Arıcı
İçel
Üye
Zerrin Yeniceci
İzmir
Üye
Mehmet Salih Katırcıoğlu
Niğde
Üye
Ali Kemal Başaran
Trabzon

Üye

Kâzım Arslan

Yozgat

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ MUSTAFA
GÜVEN KARAHAN'IN TEKLİFİ

BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME İLE İŞ KANUNUNUN BİRER MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. – 30.5.1997 tarihli ve 572 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesinde geçen “1.1.2001” ibaresi “1.7.1998” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2. – 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesinin 3.11.1988 tarih ve 3493 sayılı Kanunla değişik (C) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“C) - (1) - 25 inci maddenin (A) fıkrasına aykırı olarak özürlü çalıştırmayan işveren ya da işveren vekiline çalıştırmadığı her özürlü için, her ay, asgari ücretin kesintisiz bir aylık tutarı kadar para cezası verilir.

(2) - 25 inci maddenin (B) fıkrasına aykırı olarak eski hükümlü çalıştırmayan işveren ya da işveren vekiline, çalıştırmadığı her eski hükümlü için, her ay, asgari ücretin kesintisiz bir aylık tutarı kadar para cezası verilir.

(3) - 25 inci maddenin (A) ve (B) fıkralarına aykırı olarak özürlü ve eski hükümlü çalıştırmayan işveren ya da işveren vekillerinden alınan para cezaları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenecek bir hesapta toplanır. Bu hesapta toplanan paralar özürlü ve eski hükümlülerin meslekî eğitimlerinde kullanılır.”

SAĞLIK, AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN

İŞ KANUNU, İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU KURULUŞ VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN İLE 572 SAYILI BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. – 30.5.1997 tarihli ve 572 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesinde geçen “1.1.2001” ibaresi “1.1.1999” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2. – 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesinin 3.11.1988 tarihli ve 3493 sayılı Kanunla değişik (C) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

C) 25 inci maddedeki hükümlere aykırı hareketle sakat ve eski hükümlü çalıştırmayan işveren veya vekiline çalıştırmadığı her sakat ve eski hükümlü ve çalıştırmadığı her ay için 70 milyon lira para cezası verilir.

Bu bende belirtilen para cezası, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere bir önceki yılda uygulanan ceza tutarının, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun “yeniden değerlendirme oranı”nda artırılarak uygulanır. Bu suretle hesaplanacak ceza tutarlarında bir milyon liradan az olan kesirler dikkate alınmaz.

Bu bend uyarınca tahsil edilen para cezaları, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü Bütçesinin Maliye Bakanlığınca açılacak özel tertibine gelir kaydedilir.

Bu hesapta toplanan paralar sakat ve eski hükümlülerin meslekî eğitim ve meslekî rehabilitasyonu, kendi işini kurma ve bu gibi projelerde kullanılmak üzere İş ve İşçi Bulma Kurumu'na aktarılır.

MADDE 3. – 21.1.1946 tarih ve 4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

(Balıkesir Milletvekili Mustafa Gütven
Karahan'ın Teklifi)

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Ko-
misyonusunun Kabul Ettiği Metin)

EK MADDE 1. – 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesinin 3.11.1988 tarihli ve 3493 sayılı Kanunla değişik (C) bendi uyarınca sakatların istihdam edilmemesi nedeniyle işveren ve işveren vekillerinden tahsil edilen ceza paraları Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Özürlüler Yüksek Kurulunca karara bağlanan ve özürlülerin meslekî eğitimi, meslekî rehabilitasyonu ve istihdamına yönelik projeler için kullanılır. İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü gerçekleştirdiği bu projelerin kesin hesap raporlarını en geç izleyen yılın mart ayı sonuna kadar Özürlüler İdaresi Başkanlığına gönderir.

Kamu kurum ve kuruluşları her yıl nisan ayı içerisinde çalıştırdıkları işçi sayısını İş ve İşçi Bulma Kurumuna bildirmek zorundadırlar. Bu bildirimlerde kurumlar, açık olan kontenjanlar için istihdam etmek istedikleri özürlü ve eski hükümlü personelin hangi vasıflara sahip olmasını istediklerini belirtirler. Kurum toplam açık kontenjanları belirledikten sonra özür grupları için açılacak sınavların nasıl yapılacağına ilişkin esas ve usulleri ilgili kuruluşların görüşleri alınmak suretiyle çıkarılacak bir yönetmelikle tespit eder.

MADDE 3. – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. – Bu Kanun Hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 4. – Teklifin 3 üncü maddesi 4 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. – Teklifin 4 üncü maddesi 5 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

